

tilbøjelig til at sige, at det er, om ikke det allervigtigste, saa i hvert Fald et af de allervigtigste Spørgsmaal, der ere oppe i Tiden, et af de vigtigste, fordi det, saa vidt jeg kan skønne, i sig — i hvert Fald til Dels — indeholder Løsningen ogsaa af andre Spørgsmaal. Løser man Jordspørgsmaalet paa en gennemgribende, fornuftig Maade, vil det sikkert bevirke, at der bliver mindre Fattigdom i Danmark; det vil virke i betydelig Grad, tror jeg, i Retning af Løsning af Spørgsmaalet om Børnearbejdet. Det vil ogsaa have Betydning i Retning af Spørgsmaalet om Børneopdragelse, om man faar oprettet mange af de Hjem, her er Tale om. Naturligvis vil det, naar det skal forslaa noget, være nødvendigt, at man skrider til den nu forestaaende Revision med den bestemte Villie, at nu skal der gøres noget virkeligt, saa at man ikke viger tilbage for at tage fat paa de store Stykker dansk Jord, der nu i Øjeblikket ligge hen og mange Steder ere Genstand for en meget daarlig Behandling. Det er jo i Virkeligheden saaledes, at megen Jord her i Danmark kan man sige ligger og venter paa at komme under ordentlig Behandling; og mange arbejdsvillige Hænder vente paa at kunne tage fat paa Jorddyrkning; mange Landarbejdere vente paa at kunne gøre det under saadanne Betingelser, at de kunne imødesee et nogenlunde sorgfrit Udkomme derved. Jeg synes, det maa være en Opgave for Folketinget at faa den Jord, jeg her har talt om, og de arbejdsvillige Hænder satte i Forbindelse med hinanden og faa det gjort paa en saadan Maade, at Udviklingen gaar i den Retning, jeg her har peget paa. Jeg vil derfor anbefale, at man foretager Revisionen af Husmandsloven saaledes, som jeg her har antydnet.

Johan Knudsen: Det foreliggende Lovforslag tilsigter jo kun en Revision af Loven af 22. April 1904 om Tilvejebringelse af Jordlodder for Landarbejdere, hvilken Lov atter er en Revision af Husmandsloven af 24. Marts 1899. Det tør vel siges, at denne Husmandslov fremkom som et Kompromis mellem to Ønsker, der krydsedes: paa den ene Side det store Landbrugs Ønske om, at der skabtes en Stab af Husmænd, hvis Brug ikke var saa store, at de lagde Beslag paa hele Familiens Arbejdskraft, saaledes at Arbejdskraften ogsaa kunde komme Gaardene til gode, paa den anden Side Landarbejdernes Ønske om ved Hjælp af billige Statslaan at blive selvstændige, saaledes

at de kunde leve af deres egen Bedrift. Der er i Ly af denne Lov blevet oprettet en stor Mængde, flere Tusinde, Husmandsbrug, og Statskassens Tab ud over, hvad Statskassen har tabt ved den billige Rente, har været ganske forsvindende. Indtil Udgangen af sidste Finansaar har Statslaanefonden i Anledning af Tvangs- og Nødsalg af disse Husmandsbrug kun tabt 6,870 Kr. Dette er jo et ganske forsvindende Tab. Men det vilde være af megen Interesse at vide, hvor mange af de oprindelige Statshusmænd der nu sidder paa Ejendommene, og til hvilke Priser Ejendommene have skiftet Ejer.

Husmandsloven af 1899 har saaledes slaet særdeles godt an, og det kan ikke bestrides, at Oprettelsen af disse Husmandsbrug samfundsmæssig set er af det gode, saa vist som selv mindre godt stillede Husmænd ere et fastere og et bedre Element i Samfundet end besiddelsesløse Landarbejdere. Men Husmandslovens Resultater have endnu ikke fæstnet sig saaledes, at vi med Sikkerhed kunne sige, at vi have fundet det absolut rigtige, og derfor mener jeg, at disse Husmandslove vedblivende bør betragtes som Forsøgslove, og at vi paa dette Punkt endnu befinde os i Eksperimentets Stadium.

Ifølge de statistiske Meddelelser fra 1906 maa Jordlodderne til de i Henhold til Loven af 1899 oprettede Husmandsbrug gennemgaaende antages at være bedre end Jorden indenfor den Ejendomsgruppe, hvortil de høre, men som Regel noget ringere end Jorden indenfor den Ejendomsgruppe, hvorfra de hovedsagelig maa antages at være udlagte. Jeg tror, at denne Antagelse er rigtig, og jeg tror, at der undertiden er begaaet en Fejl derved, at den Jord, der er bleven anvist til Husmandsbrug, har været af for ringe Beskaffenhed, en Fejl, der ganske vist ikke er Lovens, men den Kommissions, der skal undersøge, om den ønskede Jordlod egner sig til Husmandsbrug. De Herrer kende det gamle Ord, at det dyreste er det billigste, og noget sandt er der i dette Paradoks. Selvfølgelig vil jeg ikke dermed sige, at man ikke ogsaa kan købe god Jord for dyrt, men jeg tror, at den Landarbejder, der vil være Statshusmand, og den Kommission, der skal medvirke til Tilvejebringelsen af Jordlodden til ham, mere end sket er, maa passe paa, at det er ordentlig Jord, der købes, i alt Fald at den Jord, der købes, naar den drives omhyggeligt og fornuftigt, og naar den bliver sat i ordentlig Gødningskraft, *kan* blive god.